

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์และนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ในโรงเรียนมัธยมอาชีพะ แผนกพาณิชยกรรมในเรื่องการเรียนการสอน หลักสูตรวิธีสอน อุปกรณ์การสอน กิจกรรมประกอบการเรียนการสอน และการวัดผล การสอน
๒. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของอาจารย์และนักเรียนเกี่ยวกับการเรียนและการสอนวิชากฎหมาย ในโรงเรียนมัธยมอาชีพะ แผนกพาณิชยกรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

ตัวอย่างประชากรในการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ใช้ตัวอย่างประชากร ๒ กลุ่ม คือกลุ่มอาจารย์ ซึ่งเป็นโรงเรียนรัฐบาล ๑๐ คน อาจารย์โรงเรียนราษฎร์ ๒๕ คน และกลุ่มนักเรียน ๔๐๐ คน ซึ่งทั้งหมดนี้ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ได้จากโรงเรียนมัธยมอาชีพะ แผนกพาณิชยกรรมในกรุงเทพมหานคร ๒๐ โรงเรียน

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำส่งแบบสอบถามและรับคืนจากตัวอย่างประชากรทั้ง ๒ กลุ่มด้วยตนเอง แบบสอบถามอาจารย์ได้รับคืน ๓๕ ชุด คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ แบบสอบถามนักเรียนได้รับคืน ๓๕๗ ชุด คิดเป็นร้อยละ ๘๙.๒๕

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามในภาคที่ ๑ ซึ่งเป็นข้อมูลทั่วไปและสถานภาพผู้สอน ผู้เรียนและสภาพการเรียนการสอนวิชากฎหมาย

โดยการแจกแจงหาความถี่แต่ละข้อ แล้วหาการร้อยละ นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบ
 ความเรียง ผู้วิจัยวิเคราะห์แบบสอบถามในภาค ๒ โดยการหาค่ามัธยฐาน เลขคณิต
 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจากระดับความคิดเห็นเพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการ
 เรียนการสอนวิชากฎหมาย และเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความคิดเห็นของ
 อาจารย์โรงเรียนรัฐบาลกับอาจารย์โรงเรียนราษฎร์ ๑ ชุด และเปรียบเทียบความ
 ต่างกันระหว่างความคิดเห็นของอาจารย์และนักเรียนอีก ๑ ชุด โดยการทดสอบ
 ค่า Z จากความถี่ แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง ส่วนภาคที่ ๓
 เป็นเรื่องปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชากฎหมาย ในแบบ
 สอบถามของอาจารย์จะเป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด ซึ่งผู้วิจัยได้จัดลำดับปัญหา
 และความต้อการ นำเสนอในรูปแบบความเรียง ส่วนแบบสอบถามของนักเรียนเฉพาะ
 ภาค ๓ จะมี ๒ ส่วน ส่วนแรกเป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด ซึ่งผู้วิจัยได้จัดลำดับ
 ปัญหาและความต้อการนำเสนอในรูปแบบความเรียง ส่วนที่ ๒ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์
 เปรียบเทียบโดยการหาความถี่และหาการร้อยละ

สรุปผลการวิจัย

ผลของการวิจัยพอสรุปได้ดังนี้

ภาค ๑

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับอาจารย์และสภาพการเรียนการสอนวิชากฎหมาย
 ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพในโรงเรียนมัธยมอาชีวะ แผนกพาณิชยการ เขตกรุง เทพ-
 มหานคร

สถานภาพของอาจารย์ผู้สอน

อาจารย์ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน ๓๕ คน เป็นอาจารย์หญิง ๑๕ คน คิด
 เป็นร้อยละ ๕๔.๒๘ เป็นอาจารย์ชาย ๑๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๗๒ เป็นโสด

๒๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๕๗ สโมสรแล้ว ๑๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๕๓ อาจารย์ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ร้อยละ ๕๑.๕๓ มีอายุระหว่าง ๑๘ - ๒๗ ปี เป็นอาจารย์โรงเรียนรัฐบาล ๑ คน เป็นอาจารย์โรงเรียนราษฎร์ ๑๗ คน รองลงมา ร้อยละ ๒๐ มีอายุระหว่าง ๒๘ - ๓๗ ปี เป็นอาจารย์โรงเรียนรัฐบาล ๑ คน เป็นอาจารย์โรงเรียนราษฎร์ ๖ คน จำนวนน้อยที่สุดคือร้อยละ ๕.๗๑ มีอายุระหว่าง ๔๘ - ๕๗ ปี เป็นอาจารย์โรงเรียนรัฐบาล ๒ คน ไม่มีอาจารย์โรงเรียนราษฎร์ในกลุ่มนี้ อาจารย์วิชากฎหมายส่วนใหญ่ ร้อยละ ๓๗.๑๔ มีคุณวุฒิปริญญาตรี สาขานิติศาสตร์ เป็นอาจารย์โรงเรียนรัฐบาล ๘ คน อาจารย์โรงเรียนราษฎร์ ๕ คน มีคุณวุฒิปริญญาตรีและประกาศนียบัตร เนติบัณฑิตไทย (น.บ.ท.) ร้อยละ ๒๐ เป็นอาจารย์โรงเรียนราษฎร์ ๗ คน ไม่มีอาจารย์โรงเรียนรัฐบาล อาจารย์ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ร้อยละ ๔๒.๘๖ มีประสบการณ์ในการสอน ๑ - ๕ ปี เป็นอาจารย์โรงเรียนรัฐบาล ๒ คน เป็นอาจารย์โรงเรียนราษฎร์ ๑๓ คน รองลงมา ร้อยละ ๓๑.๕๓ มีประสบการณ์การสอนต่ำกว่า ๑ ปี เป็นอาจารย์โรงเรียนรัฐบาล ๑ คน เป็นอาจารย์โรงเรียนราษฎร์ ๑๐ คน อาจารย์ส่วนใหญ่ร้อยละ ๔๘.๕๗ มีชั่วโมงสอน ๑๐ - ๑๖ ชั่วโมงต่อสัปดาห์ เป็นอาจารย์โรงเรียนรัฐบาล ๒ คน เป็นอาจารย์โรงเรียนราษฎร์ ๑๕ คน รองลงมา ร้อยละ ๒๕.๗๑ มีชั่วโมงสอน ๓ - ๙ ชั่วโมงต่อสัปดาห์ เป็นอาจารย์โรงเรียนรัฐบาล ๔ คน เป็นอาจารย์โรงเรียนราษฎร์ ๕ คน จำนวนน้อยที่สุดมีชั่วโมงสอน ๓๑ - ๓๗ ชั่วโมงต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ ๕.๗๑ เป็นอาจารย์โรงเรียนรัฐบาล ๒ คน ไม่มีอาจารย์โรงเรียนราษฎร์ อาจารย์ส่วนใหญ่ ร้อยละ ๔๒.๘๖ เป็นอาจารย์ประจำชั้น ซึ่งเป็นอาจารย์โรงเรียนรัฐบาล ๔ คน เป็นอาจารย์โรงเรียนราษฎร์ ๑๑ คน นอกจากนี้ทำหน้าที่เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาขุมต่าง ๆ ในโรงเรียนร้อยละ ๒๕.๕๗ ซึ่งเป็นอาจารย์โรงเรียนรัฐบาล ๔ คน เป็นอาจารย์โรงเรียนราษฎร์ ๖ คน การหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อประโยชน์ในการสอนวิชากฎหมาย พบว่าอาจารย์ส่วนใหญ่ร้อยละ ๘๐

หาความรู้เพิ่มเติมโดยวิธีค้นคว้าในห้องสมุด วารสาร นิตยสาร สิ่งตีพิมพ์ เป็น
 อาจารย์โรงเรียนรัฐบาล ๕ คน เป็นอาจารย์โรงเรียนราษฎร์ ๑๕ คน
 รองลงมาหาความรู้เพิ่มเติมโดยการศึกษาต่อเป็นอาจารย์โรงเรียนรัฐบาล ๔ คน
 เป็นอาจารย์โรงเรียนราษฎร์ ๑๓ คน จำนวนน้อยที่สุดร้อยละ ๑๗.๑๕ หา
 ความรู้เพิ่มเติมโดยการเข้าอบรมทางวิชาการ เป็นอาจารย์โรงเรียนรัฐบาล
 ๓ คน เป็นอาจารย์โรงเรียนราษฎร์ ๓ คน

สภาพการเรียนการสอนวิชากฎหมาย

การมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนวิชากฎหมายพบว่าอาจารย์ส่วนใหญ่
 ร้อยละ ๓๔.๒๕ ไม่เคยมีส่วนร่วมในการทำหลักสูตร ในจำนวนนี้เป็นอาจารย์
 โรงเรียนรัฐบาล ๓ คน เป็นอาจารย์โรงเรียนราษฎร์ ๕ คน รองลงมาร้อยละ
 ๓๑.๔๓ มีส่วนร่วมในการทำหลักสูตรทุกครั้ง เป็นอาจารย์โรงเรียนรัฐบาล ๒ คน
 เป็นอาจารย์โรงเรียนราษฎร์ ๕ คน จำนวนน้อยที่สุดร้อยละ ๒๕.๓๑ ร่วมทำ
 หลักสูตรในบางครั้ง ในจำนวนนี้เป็นอาจารย์โรงเรียนรัฐบาล ๔ คน เป็นอาจารย์
 โรงเรียนราษฎร์ ๕ คน

ความสามารถในการสอนให้ครบตามหลักสูตรของอาจารย์ในวิชากฎหมาย
 พบว่าอาจารย์ส่วนใหญ่ สามารถสอนได้ครบตามหลักสูตร คิดเป็นร้อยละ ๖๕.๓๑
 ซึ่งเป็นอาจารย์ที่สอนในโรงเรียนรัฐบาล ๗ คน เป็นอาจารย์โรงเรียนราษฎร์
 ๑๖ คน ส่วนอาจารย์ที่ไม่สามารถสอนได้ครบตามหลักสูตร คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๖๘
 เป็นอาจารย์โรงเรียนรัฐบาล ๓ คน เป็นอาจารย์โรงเรียนราษฎร์ ๕ คน
 วิธีการสอนของอาจารย์ที่ใช้ เมื่อสอนไม่ทันหลักสูตรส่วนใหญ่ร้อยละ ๔๘.๕๗ ใช้วิธี
 อธิบายเรื่องย่อให้นักเรียนฟัง ในจำนวนนี้เป็นอาจารย์ในโรงเรียนรัฐบาล ๔ คน
 เป็นอาจารย์โรงเรียนราษฎร์ ๑๓ คน รองลงมาร้อยละ ๔๐ ใช้วิธีเลือกเฉพาะ
 เนื้อหาที่เป็นประโยชน์ ซึ่งเป็นอาจารย์ในโรงเรียนรัฐบาล ๔ คน เป็นอาจารย์

ในโรงเรียนราษฎร ๑๐ คน จำนวนน้อยที่สุดร้อยละ ๘.๕๗ วิชาวิธีการตัดเนื้อหา และอธิบายย่อ ซึ่งเป็นอาจารย์โรงเรียนรัฐบาล ๒ คน เป็นอาจารย์โรงเรียนราษฎร ๑ คน

เรื่องการสร้างแบบเรียนวิชากฎหมาย พบว่าอาจารย์ส่วนใหญ่ร้อยละ ๓๗.๑๔ มีส่วนร่วมในการสร้างแบบเรียน โดยอาจารย์เองและเพื่อนร่วมงานช่วยกันสร้างขึ้น ในจำนวนนี้เป็นอาจารย์โรงเรียนรัฐบาล ๕ คน เป็นอาจารย์โรงเรียนราษฎร ๘ คน รองลงมาร้อยละ ๓๑.๔๓ ไม่เคยทำแบบเรียนเอง เป็นอาจารย์โรงเรียนรัฐบาล ๔ คน เป็นอาจารย์โรงเรียนราษฎร ๗ คน จำนวนน้อยที่สุดร้อยละ ๘.๕๗ ให้ผู้ทรงคุณวุฒิสร้างแบบเรียนให้ ซึ่งเป็นอาจารย์โรงเรียนราษฎร ๓ คน ไม่มีอาจารย์โรงเรียนรัฐบาล ลักษณะของแบบเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ ๔๘.๕๗ เป็นหนังสือแต่งโดยอาจารย์ในแต่ละโรงเรียน รองลงมาร้อยละ ๓๑.๔๓ ใช้หนังสือที่ได้รับอนุญาตให้ใช้ในโรงเรียน จำนวนน้อยที่สุดร้อยละ ๘.๕๗ ใช้หนังสือแบบเรียนที่ผู้สอนแต่งเอง โดยผู้สอนใช้ประกอบกับประมวลกฎหมาย การเปลี่ยนแปลงแบบเรียนพบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ ๔๕.๗๑ อาจารย์ผู้สอนจะเปลี่ยนแบบเรียนวิชากฎหมายทุก ๆ ปี ซึ่งเป็นอาจารย์โรงเรียนรัฐบาล ๖ คน เป็นอาจารย์โรงเรียนราษฎร ๑๐ คน รองลงมาเปลี่ยนใช้ชุดอื่นร้อยละ ๓๑.๔๓ เป็นอาจารย์โรงเรียนรัฐบาล ๒ คน อาจารย์โรงเรียนราษฎร ๕ คน จำนวนน้อยที่สุดร้อยละ ๒๒.๘๖ ใช้ชุดเดิมทุกปี เป็นอาจารย์โรงเรียนรัฐบาล ๒ คน เป็นอาจารย์โรงเรียนราษฎร ๖ คน

เรื่องการเตรียมการสอนและเทคนิคในการสอน

ในการสอนอาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่ร้อยละ ๘๒.๘๖ เตรียมการสอนทุกครั้ง เป็นอาจารย์โรงเรียนรัฐบาล ๓ คน เป็นอาจารย์โรงเรียนราษฎร ๑๒ คน รองลงมาร้อยละ ๓๗.๑๔ เตรียมการสอนเมื่อมีเวลาว่างที่บ้าน เป็นอาจารย์โรงเรียนรัฐบาล ๓ คน เป็นอาจารย์โรงเรียนราษฎร ๑๐ คน จำนวนน้อยที่สุดร้อยละ ๒.๘๖ เตรียมการสอนน้อยเพราะไม่มีเวลาพอ เป็นอาจารย์โรงเรียน

รัฐบาล ๑ คน ไม่มีอาจารย์โรงเรียนราษฎร์ ส่วนอาจารย์ที่ไม่เตรียมการสอน
 ส่วนใหญ่ร้อยละ ๒๕.๓๑ ไม่เตรียมการสอนเพราะสอนมานานแล้ว เป็นอาจารย์
 โรงเรียนรัฐบาล ๒ คน เป็นอาจารย์โรงเรียนราษฎร์ ๗ คน เรื่องเทคนิคใน
 การสอนอาจารย์ส่วนใหญ่ ร้อยละ ๖๕.๕๗ ใช้วิธีสอนแบบบรรยายแล้วเปิดโอกาส
 ให้นักเรียนซักถามและแสดงความคิดเห็น ซึ่งเป็นอาจารย์โรงเรียนรัฐบาล ๖ คน
 เป็นอาจารย์โรงเรียนราษฎร์ ๑๘ คน รองลงมาร้อยละ ๑๒.๘๖ สอนแบบ
 บัณฑิตาเรียนหรือเอกสารประกอบคำบรรยาย ซึ่งเป็นอาจารย์โรงเรียนรัฐบาล
 ๔ คน เป็นอาจารย์โรงเรียนราษฎร์ ๑๑ คน จำนวนน้อยที่สุดร้อยละ ๒.๘๖
 ใช้วิธีการสอนแบบอาจารย์และนักเรียนช่วยกันกำหนดหัวข้อให้นักเรียนค้นคว้าและ
 เสนอผลงานหน้าชั้น เป็นอาจารย์โรงเรียนราษฎร์ ๑ คน ไม่มีอาจารย์โรงเรียน
 รัฐบาล

ในเรื่องการวัดผลส่วนใหญ่ร้อยละ ๘๒.๘๖ วัดผลโดยการให้ข้อสอบ
 แบบข้อเขียน ซึ่งเป็นอาจารย์โรงเรียนรัฐบาล ๑๐ คน เป็นอาจารย์โรงเรียน
 ราษฎร์ ๙ คน รองลงมาร้อยละ ๓๑.๘๒ ใช้วิธีการวัดผลโดยการให้ทำ
 รายงานส่ง ซึ่งเป็นอาจารย์โรงเรียนรัฐบาล ๔ คน เป็นอาจารย์โรงเรียนราษฎร์
 ๗ คน จำนวนน้อยที่สุดร้อยละ ๑๑.๘๓ ใช้วิธีการวัดผลด้วยปากเปล่า ซึ่งเป็นอาจารย์
 โรงเรียนรัฐบาล ๑ คน เป็นอาจารย์โรงเรียนราษฎร์ ๓ คน เรื่องการจัดกิจกรรมประกอบการ
 เรียนการสอน โดยส่วนใหญ่ร้อยละ ๓๑.๘๓ ให้เด็กเรียนแข่งขันและมอบหมายจากกรณีตัวอย่างซึ่ง
 เป็นอาจารย์โรงเรียนรัฐบาล ๓ คน เป็นอาจารย์โรงเรียนราษฎร์ ๘ คน รอง
 ลงมาร้อยละ ๒ จัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนโดยจัดบทบาทสมมติ ซึ่ง
 เป็นอาจารย์โรงเรียนรัฐบาล ๑ คน เป็นอาจารย์โรงเรียนราษฎร์ ๖ คน จำนวน
 น้อยที่สุดร้อยละ ๒.๘๖ ให้นักเรียนคู่มือการและทำรายงาน ซึ่งเป็นอาจารย์
 โรงเรียนราษฎร์ ๒ คน ไม่มีอาจารย์โรงเรียนรัฐบาล

เรื่องสื่อการสอน อาจารย์ส่วนใหญ่ร้อยละ ๘๒.๘๖ ใช้หนังสือพิมพ์ เอกสารต่าง ๆ ซึ่งเป็นอาจารย์โรงเรียนรัฐบาล ๕ คน เป็นอาจารย์โรงเรียนราษฎร์ ๑๐ คน จำนวนน้อยที่สุดร้อยละ ๒๒.๘๖ ไม่ใช่สื่อการสอนเลย ซึ่งเป็นอาจารย์โรงเรียนรัฐบาล ๔ คน เป็นอาจารย์โรงเรียนราษฎร์ ๔ คน

๒. ข้อมูลทั่วไปและสภาพการเรียนการสอนวิชากฎหมายตามความคิดเห็นของนักเรียน

สถานภาพของผู้เรียน

นักเรียนผู้ตอบแบบสอบถาม ๓๕๗ คน เป็นนักเรียนโรงเรียนรัฐบาล ๕๗ คน เป็นนักเรียนโรงเรียนราษฎร์ ๒๖๔ คน ในจำนวน ๓๕๗ คน เป็นหญิง ๒๖๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๘.๕๐ ชาย ๑๑๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๕๐ ส่วนใหญ่ ร้อยละ ๘๓.๑๕ อายุระหว่าง ๑๘ - ๒๐ ปี รองลงมาอายุสูงกว่า ๒๐ ปี ร้อยละ ๑๕.๖๕ อายุน้อยที่สุด ๑๕ - ๑๗ ปี ร้อยละ ๑.๑๒ นักเรียนส่วนใหญ่ ร้อยละ ๘๒.๗๒ ศึกษาอยู่ในชั้น ปวช. ปีที่ ๓ รองลงมา ร้อยละ ๖.๗๒ เป็นนักเรียน ปวช. ปีที่ ๑ จำนวนน้อยที่สุดร้อยละ ๐.๕๖ เรียน ปวช. ปีที่ ๒ นักเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ ๖๐.๒๒ ศึกษาในแผนกบัญชี รองลงมา ร้อยละ ๑๗.๖๕ เป็นแผนกเลขานุการ จำนวนน้อยที่สุด ร้อยละ ๑.๖๘ แผนกรัฐกิจ

เหตุผลที่นักเรียนเรียนวิชากฎหมาย นักเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ ๖๕.๕๗ เรียนวิชากฎหมายเพราะเป็นวิชาบังคับ ซึ่งเป็นนักเรียนโรงเรียนรัฐบาล ๗๒ คน เป็นนักเรียนโรงเรียนราษฎร์ ๑๗๖ คน รองลงมา ร้อยละ ๑๕.๘๕ สนใจอยากเรียน เป็นนักเรียนโรงเรียนรัฐบาล ๑๕ คน เป็นนักเรียนโรงเรียนราษฎร์ ๕๖ คน จำนวนน้อยที่สุดร้อยละ ๓.๖๔ ไม่ทราบว่าจะเลือกเรียนอะไรดี ก็เลยลงเรียนวิชากฎหมาย เป็นนักเรียนโรงเรียนรัฐบาล ๑ คน เป็นนักเรียนโรงเรียนราษฎร์ ๑๒ คน

สถานการณ์ในการ เรียนการสอนวิชากฎหมาย

มีสิ่ง^๑ที่ช่วยส่งเสริมการเรียนของนักเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ ๕๗.๗๐ คือ หองสมุด รองลงมาร้อยละ ๑๕.๕๑ มี^๒หองสมุดและวารสารกฎหมาย จำนวนน้อยที่สุดร้อยละ ๒.๕๒ มี^๓หองกฎหมาย นักเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ ๗๗.๕๕ จะหาความรู้เพิ่มเติมในวิชากฎหมายใ้จากวิทยุ โทรทัศน์ ซึ่งเป็นนักเรียนโรงเรียนรัฐบาล ๕๕ คน เป็นนักเรียนโรงเรียนราษฎร์ ๒๒๒ คน รองลงมาร้อยละ ๑๕.๓๓ ห้ความรู้เพิ่มเติมจากผูู้ซึ่ง เป็นนักเรียนโรงเรียนรัฐบาล ๑๘ คน เป็นนักเรียนโรงเรียนราษฎร์ ๕๑ คน จำนวนน้อยที่สุดร้อยละ ๘.๕๖ ห้ความรู้เพิ่มเติมจากหนังสือคำพิพากษาฎีกา ซึ่งเป็นนักเรียนโรงเรียนรัฐบาล ๕ คน เป็นนักเรียนโรงเรียนราษฎร์ ๒๓ คน

เนื้อหาวิชาและวิธีดำเนินการสอน

จะเห็นได้ว่านักเรียนร้อยละ ๑๐๐ สนใจบทเรียนเกี่ยวกับความรู้^๑ของตนเองเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไปมากที่สุด รองลงมาร้อยละ ๕๐.๑๕ สนใจเรื่องนิติกรรม และเงื่อนไขการทำพินัยกรรมอันดับที่ ๓ ร้อยละ ๔๕.๕๒ สนใจเรื่องลักษณะทรัพย์สินและอันดับ ๔ ร้อยละ ๗๖.๗๕ สนใจเรื่อง^๒การยืม

วิธีการสอนนักเรียนส่วนใหญ่ต้องการให้^๑อาจารย์สอนในแต่ละเนื้อหา^๒สอนแบบบรรยายมากที่สุด รองลงมาต้องการให้สอนแบบแก้ปัญหาจากตัวอย่างวิธีที่สาม นักเรียนต้องการให้^๑อาจารย์สอนโดยวิธีอภิปราย

ภาค ๒

๑. ความคิดเห็นเกี่ยวกับอาจารย์

อาจารย์โรงเรียนรัฐบาลและอาจารย์โรงเรียนราษฎร์ มีความเห็นเช่นเดียวกันว่า อาจารย์วิชากฎหมายควรมีคุณสมบัติในการอธิบายและตีความในข้อกฎหมายมากที่สุด รองลงมาเห็นว่าอาจารย์ควรมีคุณสมบัติด้านการศึกษาค้นกฎหมาย ส่วนสภาพที่เป็นจริงทางมีความเห็นเช่นเดียวกันว่า อาจารย์กฎหมายในสถาบันของตนมีคุณสมบัติในการใช้ภาษาและการอธิบายตีความในข้อกฎหมาย ส่วนเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับอาจารย์ ตัวอย่างประชากรทั้ง ๒ กลุ่มมีความเห็นไม่แตกต่างกันใน ๘ ข้อ และแตกต่างกันใน ๒ ข้อ ข้อที่เห็นแตกต่างกันมากที่สุดคือ "อาจารย์มีความสามารถในการติดต่อกับผู้ปกครองหรือชุมชนในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมวิชานี้" ซึ่งอาจารย์โรงเรียนรัฐบาลเห็นด้วยน้อย แต่อาจารย์โรงเรียนราษฎร์ เห็นด้วยปานกลาง

อาจารย์และนักเรียนมีความเห็นเช่นเดียวกันว่า อาจารย์ควรมีคุณสมบัติในการอธิบาย และตีความในข้อกฎหมายมากที่สุด รองลงมาควรมีคุณสมบัติด้านการศึกษาค้นกฎหมาย ส่วนสภาพที่เป็นจริงควรมีความเห็นเช่นเดียวกันว่า อาจารย์ไต่สอนวิชานี้ด้วยความสนใจ และมีความสามารถในการอธิบายและตีความในข้อกฎหมาย ส่วนเรื่องอื่น ๆ เกี่ยวกับอาจารย์ ตัวอย่างประชากรทั้ง ๒ กลุ่มมีความเห็นไม่แตกต่างกันใน ๘ ข้อ เช่นมีความเห็นด้วยระดับมากเช่นเดียวกันในข้อที่ว่า อาจารย์ผู้สอนมีความรู้มากพอที่จะสอนวิชากฎหมาย ไต่สอนวิชานี้ด้วยความสนใจ มีความกระตือรือร้นในการรับการอบรมเพิ่มพูนความรู้ สามารถคุมชั้นเรียนได้ เป็นต้น และแตกต่างกันใน ๒ ข้อ คือ เรื่องความสามารถในการติดต่อกับผู้ปกครองหรือชุมชน ในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนวิชากฎหมาย ซึ่งอาจารย์โรงเรียนรัฐบาล เห็นด้วยในระดับน้อย แต่อาจารย์โรงเรียนราษฎร์ เห็นด้วยในระดับปานกลาง และข้อที่เห็นแตกต่างกันมากที่สุดกับข้อที่ว่า "อาจารย์

วิชากฎหมายเป็นอาจารย์ประจำ จึงมีเวลาให้นักเรียนได้ซักถามข้อปัญหาจากการเรียน" ซึ่งอาจารย์เห็นด้วยมาก แต่นักเรียนเห็นด้วยในระดับปานกลาง

กิจกรรมที่โรงเรียนจัดเพื่อพัฒนาอาจารย์

อาจารย์โรงเรียนรัฐบาล และอาจารย์โรงเรียนราษฎร์ มีความเห็นต่างกัน กล่าวคือ อาจารย์โรงเรียนรัฐบาล เห็นว่าโรงเรียนได้จัดการรับวารสารกฎหมาย ปริมาณมากกว่ากิจกรรมอื่น แต่อาจารย์โรงเรียนราษฎร์ เห็นว่า โรงเรียนจัดห้องสมุดและห้องกฎหมายให้มากกว่ากิจกรรมอื่น ๆ

อาจารย์และนักเรียนมีความเห็นเช่นเดียวกันว่า โรงเรียนได้จัดห้องสมุดและห้องกฎหมายให้มากกว่ากิจกรรมอื่น ๆ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณสมบัติของนักเรียน

อาจารย์โรงเรียนรัฐบาลและอาจารย์โรงเรียนราษฎร์มีความเห็นแตกต่างกัน กล่าวคือ อาจารย์โรงเรียนรัฐบาล เห็นว่านักเรียนควรมีคุณสมบัติในการค้นคว้ามากที่สุด แต่อาจารย์โรงเรียนราษฎร์ เห็นว่านักเรียนควรมีคุณสมบัติในการจดจำมากที่สุด และสภาพที่เป็นจริง ตัวอย่างประชากรทั้ง ๒ กลุ่มมีความเห็นต่างกันคือ อาจารย์โรงเรียนรัฐบาล เห็นว่านักเรียนมีคุณสมบัติในการจดจำ และมีความสามารถคิดอย่างมีเหตุผลมากที่สุด แต่อาจารย์โรงเรียนราษฎร์ เห็นว่านักเรียนมีคุณสมบัติเฉพาะการจดจำมากที่สุด

อาจารย์และนักเรียนต่างมีความคิดเห็นเช่นเดียวกันว่า นักเรียนควรมีคุณสมบัติในการคิดอย่างมีเหตุผลมากที่สุด แต่สภาพที่เป็นจริงต่างก็มีความคิดเห็นเช่นเดียวกันว่า นักเรียนมีคุณสมบัติในการจดจำมากที่สุด

ความคิดเห็นเกี่ยวกับนักเรียน

อาจารย์โรงเรียนรัฐบาล และอาจารย์โรงเรียนราษฎร์ มีความเห็นคล้าย ในระดับปานกลาง เช่นเดียวกัน ในข้อที่ว่า "นักเรียนมีการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม เกี่ยวกับวิชากฎหมายอยู่เสมอ" แต่ตัวอย่างประชากร ทั้ง ๒ กลุ่ม มีความเห็น แตกต่างกันอย่างมากที่สุด ในข้อที่ว่า "นักเรียนที่ผ่านการเรียนวิชากฎหมายแล้ว เป็นผู้ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ได้อย่างมีเหตุผล" แต่อาจารย์โรงเรียนราษฎร์ เห็นคล้ายในระดับปานกลาง ซึ่งอาจารย์โรงเรียนรัฐบาล เห็นคล้ายในระดับมาก

อาจารย์และนักเรียนมีความเห็นคล้ายในระดับมาก เช่นเดียวกันในข้อที่ว่า "นักเรียนให้ความสนใจและเห็นความสำคัญของวิชากฎหมาย" แต่ตัวอย่างประชากร ทั้ง ๒ กลุ่ม มีความเห็นต่างกันอย่างที่สุดในข้อที่ว่า "นักเรียนสนใจซักถามเกี่ยวกับ ประเด็นกฎหมายที่ข้องใจจากปัญหาที่โคพบด้วยตนเองนอกบทเรียน" ซึ่งอาจารย์ เห็นคล้ายในระดับมาก แต่นักเรียนเห็นคล้ายในระดับปานกลาง

ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรและเนื้อหาวิชากฎหมาย

อาจารย์โรงเรียนรัฐบาลและอาจารย์โรงเรียนราษฎร์มีความเห็นคล้าย ในระดับมาก เช่นเดียวกันในข้อที่ว่า "ควร เปิดสอนวิชากฎหมายให้นักเรียนระดับ ปวช. รุ่นต่อไปได้เรียนอีก" และข้อที่ว่า "เนื้อหาวิชากฎหมาย พช. ๒๘๑ และ พช. ๒๘๒ ไม่ซ้ำซ้อนกัน" แต่ตัวอย่างประชากรทั้ง ๒ กลุ่ม มีความเห็นแตกต่างกัน มากที่สุดในข้อที่ว่า "ควรจัดการสอนวิชากฎหมายในระดับ ปวช. ปีที่ ๓" ซึ่งอาจารย์ โรงเรียนราษฎร์ เห็นคล้ายในระดับมากที่สุด แต่อาจารย์โรงเรียนราษฎร์ เห็นคล้ายใน ระดับปานกลาง และข้อที่ว่า "เนื้อหาวิชากฎหมายเหมาะสมแล้ว" ซึ่งอาจารย์ โรงเรียนรัฐบาล เห็นคล้ายในระดับมาก แต่อาจารย์โรงเรียนราษฎร์ เห็นคล้ายในระดับ ปานกลาง

อาจารย์และนักเรียนมีความเห็นคล้ายในระดับมาก เช่น เกี่ยวกันในข้อที่ว่า "เนื้อหาวิชากฎหมายที่จัดสอนมีประโยชน์และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน" และเห็นคล้ายในระดับปานกลาง เช่น เกี่ยวกันในข้อที่ว่า "เนื้อหาวิชากฎหมายที่จัดให้มีการสอนขณะนี้เพียงพอแก่การนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันและอนาคต" แต่ตัวอย่างประชากรทั้ง ๒ กลุ่ม มีความเห็นต่างกันอย่างสุดในข้อที่ว่า "จำนวนชั่วโมงที่กำหนดให้มีการเรียนการสอนวิชากฎหมายเหมาะสมแล้ว" และ "เนื้อหาวิชากฎหมาย พท. ๒๕๑ และวิชากฎหมาย พท. ๒๕๒ ไม่ซ้ำซ้อนกัน" ซึ่งอาจารย์เห็นคล้ายในระดับมาก แต่นักเรียนเห็นคล้ายในระดับปานกลางกับ ๒ ข้อนี้

เกี่ยวกับแบบเรียนวิชากฎหมาย

อาจารย์โรงเรียนรัฐบาลและอาจารย์โรงเรียนราษฎร์มีความเห็นคล้ายในระดับมาก เช่น เกี่ยวกันในข้อที่ว่า "แบบเรียนควรมีกรณีตัวอย่างประกอบในแบบเรียนทุกหัวข้อ" และข้อ "เนื้อหาในแบบเรียนที่ใช้อยู่ขณะนี้ดีแล้ว" แต่ตัวอย่างประชากรทั้ง ๒ กลุ่มมีความเห็นแตกต่างกันมากที่สุดในข้อที่ว่า "แบบเรียนที่ใช้อยู่มีข้อเสนอนะในการจัดกิจกรรมวิชากฎหมายไว้เหมาะสมกับหัวข้อกฎหมายแต่ละเรื่องแล้ว" ซึ่งอาจารย์โรงเรียนรัฐบาลเห็นคล้ายในระดับน้อย แต่อาจารย์โรงเรียนราษฎร์เห็นคล้ายในระดับปานกลาง

อาจารย์และนักเรียนมีความเห็นคล้ายในระดับปานกลาง เช่น เกี่ยวกันกับข้อที่ว่า "ลักษณะรูปเล่มและตัวพิมพ์เหมาะสมแล้ว" และข้อ "แบบเรียนที่ใช้อยู่นี้มีแบบฝึกหัดและคำถามท้ายบทไว้อย่างเหมาะสม และมีเพียงพอที่ใช้ฝึกฝนความรู้วิชากฎหมาย" แต่ตัวอย่างประชากรทั้ง ๒ กลุ่ม มีความเห็นแตกต่างกันมากที่สุดในข้อที่ว่า "เนื้อหาในแบบเรียนที่ใช้อยู่ขณะนี้ดีแล้ว" ซึ่งอาจารย์เห็นคล้ายในระดับมาก แต่นักเรียนเห็นคล้ายในระดับปานกลาง

การ เตรียมการสอนวิชากฎหมาย

อาจารย์โรงเรียนรัฐบาลและอาจารย์โรงเรียนราษฎรมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันในเรื่องการ เตรียมการสอน

อาจารย์และนักเรียนมีความ เห็นด้วยในระดับมาก เช่นเดียวกับข้อที่ว่า "อาจารย์ควรมีการ เตรียมการสอนให้สอดคล้องกับเนื้อหา วิธีสอนและกิจกรรม" และข้อ "ควรมีการวางแผนการสอนทั้งระยะสั้นและระยะยาว" แต่ตัวอย่างประชากรทั้งสองกลุ่ม มีความเห็นแตกต่างกันมากที่สุดข้อที่ว่า "อาจารย์และนักเรียนได้ร่วมมือกันวางแผนการเรียนการสอนวิชากฎหมาย เป็นอย่างดีและเหมาะสมแล้ว" และข้อ "อาจารย์ได้มีการ วางแผนการสอนทั้งระยะยาวและระยะสั้นดีแล้ว" ซึ่งอาจารย์เห็นด้วยในระดับมาก แต่นักเรียนเห็นด้วยในระดับปานกลางกับข้อดังกล่าว

เทคนิควิธีสอนวิชากฎหมาย

อาจารย์โรงเรียนรัฐบาลและอาจารย์โรงเรียนราษฎร มีความคิดเห็นแตกต่างกันคือ อาจารย์โรงเรียนรัฐบาลคิดว่าควรสอนด้วยวิธีบทบาทสมมติ แต่อาจารย์โรงเรียนราษฎรเห็นว่าควรสอนแบบบรรยาย แต่สภาพความเป็นจริงอาจารย์ทั้งสองโรงเรียนได้ใช้การสอนแบบบรรยาย

อาจารย์และนักเรียนมีความคิดเห็นแตกต่างกันคือ อาจารย์คิดว่าควรสอนแบบบรรยาย แต่นักเรียนคิดว่าการใช้วิธีสอนแบบแก้ปัญหา แต่สภาพความเป็นจริงอาจารย์และนักเรียนมีความคิดเห็น เช่นเดียวกันว่าได้ใช้วิธีสอนแบบบรรยายมากที่สุด

กิจกรรมการเรียนการสอนวิชากฎหมาย

อาจารย์โรงเรียนรัฐบาลและอาจารย์โรงเรียนราษฎร มีความเห็นด้วยในระดับมาก เช่นเดียวกันข้อที่ว่า "การจัดกิจกรรมต้องให้สัมพันธ์กับเนื้อหาแต่ละบท"

และมีความเห็นคล้ายในระดับปานกลาง เช่นเดียวกันในข้อที่ว่า "การสอนวิชากฎหมายไม่จำเป็นต้องให้สัมพันธ์กับวิชาอื่น" แต่ตัวอย่างประชากรทั้ง ๒ กลุ่มมีความเห็นแตกต่างกันมากที่สุดถึงข้อที่ว่า "การใช้อุปกรณ์ต้องให้สัมพันธ์กับเนื้อหาวิชาสอนแต่ละบท" ซึ่งอาจารย์โรงเรียนรัฐบาล เห็นคล้ายในระดับปานกลาง แต่อาจารย์โรงเรียนราษฎร์ เห็นคล้ายในระดับมาก

อาจารย์และนักเรียนมีความเห็นคล้ายในระดับปานกลาง เช่นเดียวกันในข้อที่ว่า "การเรียนการสอนวิชากฎหมายจำเป็นต้องให้นักเรียนมีส่วนร่วมวางแผนจัดกิจกรรม" แต่ตัวอย่างประชากรทั้ง ๒ กลุ่ม มีความเห็นต่างกันมากที่สุดในข้อที่ว่า "อาจารย์ผู้สอนได้สอนวิชากฎหมายโดยคำนึงถึงขีดความสามารถในการรับรู้ของนักเรียนและคำนึงถึงความยากง่ายของหัวข้อกฎหมายทุกชั่วโมงการสอน" ซึ่งอาจารย์เห็นคล้ายในระดับมาก แต่นักเรียนเห็นคล้ายในระดับปานกลาง

ความมุ่งหมายของการวัดและประเมินผล

อาจารย์โรงเรียนรัฐบาลและอาจารย์โรงเรียนราษฎร์ มีความคิดเห็น เช่นเดียวกันว่า ควรมีความมุ่งหมาย เพื่อนำมาปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น

อาจารย์และนักเรียนมีความคิดเห็น เช่นเดียวกันว่า การวัดและประเมินผล ควรมีความมุ่งหมาย เพื่อนำมาปรับปรุงการเรียนการสอนเช่นกัน

เกี่ยวกับการวัดและประเมินผล

อาจารย์โรงเรียนรัฐบาลและอาจารย์โรงเรียนราษฎร์ มีความเห็นคล้ายในระดับมาก เช่นเดียวกันในข้อที่ว่า "ควรจัดการทดสอบตามที่กำหนดไว้ในแผนระยะยาวในแต่ละภาคเรียน" และข้อ "แบบทดสอบที่อาจารย์วิชากฎหมายสร้างขึ้นใช้นี้ เป็นแบบทดสอบที่เหมาะสมและเป็นมาตรฐานแล้ว" แต่ตัวอย่างประชากรทั้ง ๒ กลุ่มมีความเห็นแตกต่างกันมากที่สุดในข้อที่ว่า "การเรียนการสอนวิชากฎหมาย

จำเป็นต้องกำหนดจุดหมายของการวัดผลไว้อย่างแน่นอน" ซึ่งอาจารย์โรงเรียน
 รัฐบาล เห็นด้วยในระดับมากที่สุด แต่อาจารย์โรงเรียนราษฎร์ เห็นด้วยในระดับมาก

อาจารย์และนักเรียนมีความเห็นด้วยในระดับปานกลาง เช่นเดียวกันกับ
 ข้อที่ว่า "อาจารย์วิชากฎหมายจำเป็นต้องประเมินผลการสอนโดยนักเรียน เพื่อน
 อาจารย์ เขียนวิจารณ์" และมีความเห็นด้วยในระดับมาก เช่นเดียวกันในข้อที่ว่า
 "อาจารย์วิชากฎหมายควรประเมินผลการสอนด้วยแบบสอบถาม" แต่ตัวอย่างประชากร
 ทั้งสองกลุ่มมีความเห็นแตกต่างกันมากที่สุดในข้อที่ว่า "วิธีการวัดผลที่ใช้ในวิชากฎหมาย
 เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพ" ซึ่งอาจารย์เห็นด้วยในระดับมาก แต่นักเรียนเห็นด้วย
 ในระดับปานกลาง

เกี่ยวกับสื่อการสอนวิชากฎหมาย

อาจารย์โรงเรียนรัฐบาลและอาจารย์โรงเรียนราษฎร์ มีความเห็นไม่
 แตกต่างกันเลย ในเรื่องเกี่ยวกับสื่อการสอนวิชากฎหมาย

อาจารย์และนักเรียนมีความเห็นด้วยในระดับปานกลาง เช่นเดียวกันใน
 ข้อที่ว่า "อาจารย์วิชากฎหมายควรนำสื่อการสอนวิชากฎหมายมาใช้ทุกชั่วโมงที่สอน
 วิชา" และข้อที่ว่า "อาจารย์วิชากฎหมายได้ผลิตสื่อการเรียนการสอนด้วยตนเอง"
 แต่ตัวอย่างประชากรทั้ง ๒ กลุ่ม มีความเห็นแตกต่างกันมากที่สุดในข้อที่ว่า "บริการ
 ต่าง ๆ เกี่ยวกับการใช้สื่อการสอนวิชากฎหมายที่โรงเรียนให้เป็นไปด้วยความ
 สะดวกเสมอ" ซึ่งอาจารย์เห็นด้วยในระดับมาก แต่นักเรียนเห็นด้วยในระดับ
 ปานกลาง

เกี่ยวกับกิจกรรมเสริมหลักสูตร

อาจารย์โรงเรียนรัฐบาลและอาจารย์โรงเรียนราษฎร์ มีความเห็นด้วย
 ในระดับมาก เช่นเดียวกันในข้อที่ว่า "ควรจัดตั้งชุมนุมวิชา" แต่มีความเห็น
 แตกต่างกันเพียง ๑ ข้อ คือข้อที่ว่า "กิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วย

การเรียนการสอนวิชากฎหมายให้มีประสิทธิภาพ" ซึ่งอาจารย์โรงเรียนรัฐบาล
เห็นด้วยในระดับปานกลาง แต่อาจารย์โรงเรียนราษฎร์เห็นด้วยในระดับมาก

อาจารย์และนักเรียนมีความเห็นด้วยในระดับปานกลาง เช่นเดียวกันใน
ข้อที่ว่า "โรงเรียนได้จัดตั้งชุมนุมวิชากฎหมายและดำเนินงาน เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ
การเรียนการสอนวิชากฎหมายแล้ว แต่มีความเห็นแตกต่างกันมากที่สุดในข้อที่ว่า
"โรงเรียนควรจัดตั้งชุมนุมวิชากฎหมาย" ซึ่งอาจารย์เห็นด้วยในระดับมาก แต่
นักเรียนเห็นด้วยในระดับปานกลาง

สรุป

ผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นระหว่างอาจารย์โรงเรียนรัฐบาลและ
โรงเรียนราษฎร์ไม่แตกต่างกันใน ๒๔ ข้อ และแตกต่างกันใน ๒๕ ข้อ ซึ่งผลวิจัย
นี้เป็นการปฏิเสธกับสมมติฐานของการวิจัยครั้งนี้ที่ตั้งไว้ว่า "ความคิดเห็นของอาจารย์
โรงเรียนรัฐบาลและอาจารย์โรงเรียนราษฎร์แตกต่างกัน" ที่ระดับนัยสำคัญ .๐๕

ผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นของอาจารย์และนักเรียนไม่แตกต่างกัน
ใน ๒๐ ข้อ และแตกต่างกันใน ๓๓ ข้อ ซึ่งผลวิจัยนี้เป็นการปฏิเสธกับสมมติฐาน
ของการวิจัยที่ตั้งไว้ว่า "ความคิดเห็นของอาจารย์และนักเรียนแตกต่างกัน"
ที่ระดับนัยสำคัญ .๐๕

ภาค ๓

ปัญหาและความต้องการ เกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชากฎหมายของอาจารย์และนักเรียน

๑. ปัญหาและความต้องการ เกี่ยวกับการบริหาร
  - ๑.๑ ปัญหาเกี่ยวกับการบริหาร

อาจารย์ส่วนใหญ่เห็นว่าผู้บริหารไม่สนใจวิชากฎหมายเท่าที่ควร จึงไม่ให้ความสำคัญสนับสนุนด้านกิจกรรม การจัดห้องสมุด รองลงมาเห็นว่าผู้บริหารไม่มีสัมพันธภาพที่ดีต่ออาจารย์ จึงไม่อาจศึกษาคอประสานงานกันได้ และผู้บริหารเองไม่มั่นนโยบายและหลักเกณฑ์ที่แน่นอน

นักเรียนส่วนใหญ่เห็นว่าผู้บริหารไม่สนใจนักเรียนเท่าที่ควร และไม่จัดบริการด้านอุปกรณ์การเรียน รองลงมาเห็นว่าผู้บริหารมีจำนวนน้อย ทำให้การบริหารงานบกพร่อง และผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญของวิชากฎหมาย

๑.๒ ความต้องการ เกี่ยวกับผู้บริหาร

อาจารย์ส่วนใหญ่ต้องการให้ผู้บริหารจัดห้องสมุด ตำรากฎหมาย รองลงมาต้องการให้ผู้บริหารเข้าใจ สนใจ และยอมรับความสำคัญของวิชากฎหมาย และต้องการให้ จัดอาจารย์วิชากฎหมายเพิ่มเติม

นักเรียนส่วนใหญ่ต้องการให้ผู้บริหารจัดห้องสมุด ที่มีหนังสือกฎหมาย เพื่อช่วยการค้นคว้า รองลงมาต้องการให้ผู้บริหารเอาใจใส่นักเรียนให้มากขึ้น เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นบ้าง และต้องการให้ผู้บริหารเชิญวิทยากรมาบรรยายเกี่ยวกับวิชากฎหมาย

๒. ปัญหาและความต้องการ เกี่ยวกับอาจารย์

๒.๑ ปัญหาเกี่ยวกับอาจารย์

อาจารย์ส่วนใหญ่คิดว่าอาจารย์ขาดเทคนิควิธีสอนที่ดี รองลงมาอาจารย์สอนแต่ละคน ไม่มีการประสานงานกันและต้องช่วยงานธุรการมาก จึงไม่มีเวลาเตรียมการสอน

นักเรียนส่วนใหญ่คิดว่า อาจารย์สอนแล้วไม่เข้าใจ ยกตัวอย่างประกอบน้อยไป รองลงมา อาจารย์ไม่มีความสามารถในการอธิบายที่ความ

๒.๒ ความต้องการ เกี่ยวกับอาจารย์

อาจารย์ส่วนใหญ่ต้องการให้อาจารย์เตรียมการสอนให้พร้อม รองลงมาต้องการให้อาจารย์มีการประสานงานกัน

นักเรียนส่วนใหญ่ต้องการให้อาจารย์กระตือรือร้นในการสอนให้มากขึ้น ใ้ใช้ภาษาพูดที่เข้าใจง่าย ชัดเจน ร่องลงมาต้องการให้อาจารย์เตรียมการสอนให้พร้อม

๓. ปัญหาและความต้องการ เกี่ยวกับหลักสูตร และ เนื้อหาวิชากฎหมาย

๓.๑ ปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตร และ เนื้อหาวิชากฎหมาย

อาจารย์ส่วนใหญ่คิดว่า เนื้อหาที่กำหนดให้สอนกว้างและละเอียดเกินไป ร่องลงมา เนื้อหาที่กำหนดยาก ซับซ้อน และมีบางเรื่องบ่นย่อเกินไป และหลักสูตรที่กำหนดไม่เหมาะสมกับชั่วโมงสอน

นักเรียนส่วนใหญ่คิดว่า เนื้อหาบางเรื่องใช้ภาษาที่เข้าใจยาก สับสน ยากตัวอย่างน้อยไป ร่องลงมาหลักสูตรที่กำหนด ไม่สัมพันธ์กับเวลาเรียน

๓.๒ ความต้องการ เกี่ยวกับหลักสูตร และ เนื้อหาวิชากฎหมาย

อาจารย์ส่วนใหญ่ต้องการให้ตัดทอน เนื้อหาให้น้อยลง ให้เลือกเฉพาะหัวข้อที่สำคัญที่จะนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ร่องลงมาต้องการให้หลักสูตรกำหนดให้นักเรียนทุกชั้นปี เรียนวิชากฎหมาย

นักเรียนส่วนใหญ่ต้องการหลักสูตรที่สั้น ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ร่องลงมา ต้องการให้เพิ่มชั่วโมงเรียน และต้องการให้จัดวิชากฎหมายเป็นวิชาบังคับให้เรียนตั้งแต่ชั้น ปวช. ปีที่ ๑

๔. ปัญหาและความต้องการ เกี่ยวกับ เทคนิควิธีสอนวิชากฎหมาย

๔.๑ ปัญหาเกี่ยวกับ เทคนิควิธีสอน

อาจารย์ส่วนใหญ่คิดว่าอาจารย์ไม่ได้นำเอาเหตุการณ์ปัจจุบันมาประยุกต์เป็นตัวอย่างประกอบการสอน ร่องลงมาอาจารย์ไม่มีการวางแผนวิธีสอนไว้ล่วงหน้า

นักเรียนส่วนใหญ่คิดว่า อาจารย์ไม่นำเอาเหตุการณ์จริง ๆ มาประกอบคำอธิบาย ร่องลงมาอาจารย์ไม่สามารถสร้างบรรยากาศที่จูงใจให้นักเรียนสนใจเรียนวิชากฎหมาย

๔.๒ ความต้องการ เกี่ยวกับ เทคนิควิธีสอน

อาจารย์ส่วนใหญ่ต้องการให้นักเรียน เรียนแบบช่วยตัวเองให้มากขึ้น
รองลงมา ต้องการให้มีการสอนแบบยกตัวอย่างของจริงประกอบ

นักเรียนส่วนใหญ่ต้องการให้มีการสอนแบบบรรยายและนำปัญหากฎหมาย
ให้นักเรียนค้นคว้าและอภิปรายหน้าชั้น รองลงมาต้องการให้อาจารย์สอนแบบยกตัวอย่าง
ของจริงมาประกอบ เพื่อให้เข้าใจง่าย

๕. ปัญหาและความต้องการ เกี่ยวกับอุปกรณ์และสื่อการสอนวิชากฎหมาย

๕.๑ ปัญหา เกี่ยวกับอุปกรณ์และสื่อการสอนวิชากฎหมาย

อาจารย์ส่วนใหญ่คิดว่ามีปัญหาขาดอุปกรณ์และสื่อการสอน รองลงมา
อาจารย์ไม่มีโอกาสนำสื่อการสอนมาใช้

นักเรียนส่วนใหญ่คิดว่าขาดอุปกรณ์การสอน เช่นหนังสือประกอบการเรียน
วารสารกฎหมาย รองลงมาคิดว่าขาดแบบเรียนที่มีมาตรฐาน

๕.๒ ความต้องการ เกี่ยวกับอุปกรณ์และสื่อการสอนวิชากฎหมาย

อาจารย์ส่วนใหญ่ต้องการให้โรงเรียนจัดให้มีสื่อทัศนูปกรณ์
รองลงมาต้องการให้ปรับปรุงแบบเรียนให้มีมาตรฐาน

นักเรียนส่วนใหญ่ต้องการให้มีแบบเรียน วารสาร เพื่อจะได้หาความรู้
เพิ่มเติมด้วยตนเอง รองลงมาต้องการให้ทำแบบเรียนให้มีรูปเล่มกระชับ มี
ภาพประกอบ มีคำถามท้ายบท

๖. ปัญหาและความต้องการ เกี่ยวกับกิจกรรม เสริมหลักสูตร วิชากฎหมาย

๖.๑ ปัญหา เกี่ยวกับกิจกรรม เสริมหลักสูตร วิชากฎหมาย

อาจารย์ส่วนใหญ่คิดว่าไม่มี เวลาพอที่จะจัดกิจกรรมวิชากฎหมาย
รองลงามีปัญหาที่โรงเรียนไม่สนับสนุนให้จัดกิจกรรมและอาจารย์บางคนไม่เห็น
ความจำเป็นที่ต้องจัดกิจกรรมวิชากฎหมาย

นักเรียนส่วนใหญ่คิดว่ามีปัญหาที่ทางโรงเรียนไม่สนับสนุนให้จัดกิจกรรม
ทางกฎหมาย

๖.๒ ความต้องการ เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมวิชากฎหมาย

อาจารย์ส่วนใหญ่ต้องการให้มีชุมนุมกฎหมาย รองลงมาต้องการให้โรงเรียนสนับสนุนให้จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร และให้ลดชั่วโมงสอน เพื่อจะได้มีเวลาจัดกิจกรรม

นักเรียนส่วนใหญ่ต้องการให้โรงเรียนจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตร ด้านกฎหมาย รองลงมาต้องการให้มีชุมนุมกฎหมาย

๗. ปัญหาและความต้องการ เกี่ยวกับการวัดและประเมินผลวิชากฎหมาย

๗.๑ ปัญหา เกี่ยวกับการวัดและประเมินผลวิชากฎหมาย

อาจารย์ส่วนใหญ่ เห็นว่าการวัดผลไม่เที่ยง เพราะอาจารย์ตรวจข้อสอบหลายคน จึงไม่มีจุดยืนที่แน่นอน รองลงมาการทดสอบทำไม่ได้มากตามความต้องการ เพราะอาจารย์สอนไม่ทันหลักสูตร

นักเรียนส่วนใหญ่ เห็นว่าคำถามในแบบทดสอบไม่ชัดเจน และยากเกินไป รองลงมามีปัญหาการทุจริตในห้องสอบ ทำให้การวัดผลไม่แน่นอน

๗.๒ ความต้องการ เกี่ยวกับการวัดและประเมินผล

อาจารย์ส่วนใหญ่ต้องการ เพิ่มชั่วโมงสอน เพื่อจะได้มีเวลาทดสอบนักเรียนได้บ้าง รองลงมาต้องการให้ใช้แบบทดสอบอัตนัย

นักเรียนส่วนใหญ่ต้องการให้มีการวัดผล เมื่อเรียนจบแต่ละเรื่อง รองลงมาต้องการให้อาจารย์ทำแบบทดสอบเอง และออกสอบเฉพาะเนื้อหาที่เรียน

๘. ปัญหาที่ต้องการให้แก้ไขรีบด่วน

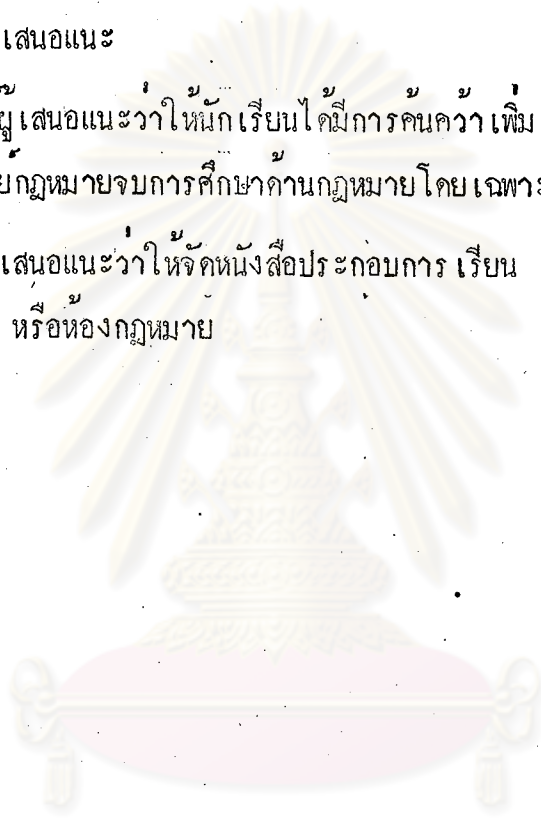
อาจารย์ต้องการให้รีบแก้วัตถุประสงค์ของการ เรียนวิชากฎหมายในโรงเรียนพาณิชย์การ ว่าต้องการให้นักเรียนสามารถนำความรู้วิชากฎหมายไปใช้ในระคับประกอบอาชีพได้ รองลงมาต้องการให้จัดหลักสูตรให้มีการ เรียนวิชากฎหมายทุกชั้นปี

นักเรียนต้องการให้รับจัดให้มีหนังสือประกอบการเรียน รองลงมาต้องการให้รับจัดห้องสมุดหรือห้องกฎหมาย และจัดกิจกรรมวิชากฎหมาย

๕. ขอเสนอแนะ

อาจารย์ผู้เสนอแนะว่าให้นักเรียนได้มีการค้นคว้าเพิ่มเติมให้มาก รองลงมาเสนอแนะให้อาจารย์กฎหมายจบการศึกษากฎหมายโดยเฉพาะ

นักเรียนเสนอแนะว่าให้จัดหนังสือประกอบการเรียน รองลงมาเสนอแนะให้มีการจัดห้องสมุด หรือห้องกฎหมาย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของอาจารย์โรงเรียนรัฐบาล และอาจารย์โรงเรียนราษฎร์กับความคิดเห็นของอาจารย์ และของนักเรียนแต่ละกลุ่มทาง มีความเห็นเช่นเดียวกันว่า อาจารย์ผู้สอนวิชากฎหมายควรมีคุณสมบัติในการอธิบายและ ศึกษาค้นคว้าในข้อกฎหมายมากที่สุด และควรผ่านการศึกษาค้นคว้ากฎหมาย ซึ่งคุณสมบัติของ อาจารย์ดังกล่าวก็ตรงกับสภาพความเป็นจริงของอาจารย์เป็นส่วนใหญ่อยู่แล้ว ซึ่งเป็น ผลที่ต่อการเรียนการสอนวิชากฎหมายที่ผู้สอนควรจะได้รับการศึกษาอบรมวิชากฎหมาย มาโดยเฉพาะ แต่ถ้าวัดให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น อาจารย์ก็ควรจะได้เข้าอบรมให้รู้ถึง เทคนิควิธีสอนด้วย เพราะวิชากฎหมายไม่ใช่วิชาที่ใคร ๆ ก็สอนได้ แต่จากการปฏิบัติจริง ในบางโรงเรียนอาจารย์บางคนที่ไม่ได้รับการอบรมมาทั้งวิชากฎหมายและวิชาการศึกษามีถึงร้อยละ ๒๘.๕๗ ซึ่งในจำนวนนี้ส่วนใหญ่เป็นอาจารย์โรงเรียนราษฎร์ นอกจากนี้ ยังพบว่าอาจารย์โรงเรียนราษฎร์ส่วนใหญ่ยังมีอายุและประสบการณ์ในการสอนวิชากฎหมาย น้อยกว่าอาจารย์โรงเรียนรัฐบาลอีกด้วย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะค่านิยมสังคมไทยนิยมการ รับราชการ เพราะยอมรับว่าการรับราชการเป็นอาชีพที่มั่นคง มีหลักประกัน เป็น สิ่งดึงดูดใจให้อาจารย์โรงเรียนรัฐบาลทำการสอนเป็นระยะเวลานานปี ส่วนอาจารย์ โรงเรียนราษฎร์ซึ่งทำงานอยู่ภายใต้ระบบเอกชน ซึ่งค่านิยมสังคมไทยยังเห็นว่า เป็นฐานะ ที่มั่นคงน้อยกว่าการรับราชการ จึงทำให้อาจารย์โรงเรียนราษฎร์มีการ เปลี่ยนงานบ่อย หรือ เปลี่ยนไปสู่อาชีพที่มีสถานภาพมั่นคงกว่า เช่น ผู้พิพากษา อัยการ หน่วยงาน จึงทำให้ อาจารย์กฎหมายที่สอนอยู่ในโรงเรียนราษฎร์ ปัจจุบันเหลือแต่อาจารย์ที่มีอายุและประสบการณ์ การสอนน้อย ประกอบกับโรงเรียนราษฎร์ได้จัดกิจกรรม เพื่อเพิ่มสมรรถภาพในการสอนให้

อาจารย์วิชาที่กฎหมายน้อยกว่าโรงเรียนรัฐบาล จึงอาจเป็นส่วนทำให้อาจารย์โรงเรียน
 ราษฎร์ของหัวความรู้เพิ่มเติมโดยการศึกษาต่อมากกว่าอาจารย์โรงเรียนรัฐบาล ย่อมเป็น
 ที่แสดงชี้ความอาจารย์โรงเรียนราษฎร์พยายามพัฒนาตนเองไปสู่อาชีพที่มั่นคงกว่าสภาพ
 ปัจจุบัน ประกอบกับผู้สอนวิชากฎหมายถึงร้อยละ ๑๐๐ ไม่ได้ศึกษาเพิ่มเติมทางวิชาการ
 ศึกษา จึงทำให้การเรียนการสอนโดยประสิทธิภาพ เพราะการสอนวิชากฎหมายไม่ใช่
 เรื่องง่ายหรือผิดแผกอย่างทีหลายคนเข้าใจ เพราะการสอนให้ผู้เรียนเกิดความคิดรวบยอด
 และก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนั้น เป็นเรื่องที่ลึกซึ้ง อาจารย์จำเป็นต้องมีความ
 รู้ ความเข้าใจ และมีวิธีการสอน เทคนิคและกระบวนการอันจะนำนักเรียนไปสู่เป้าหมาย
 ใดนั้น อาจารย์ผู้สอนต้องได้รับการศึกษาอบรมทางการศึกษามาก่อนด้วย มิใช่อ่านตำรา
 เล็กน้อยแล้วก็สอนได้ ถึงแม้ว่าจะมีการสอนกฎหมายในระบบอุดมศึกษามานานแล้วก็ตาม
 แต่ก็ยังขาดอาจารย์ที่มีความรู้ความชำนาญในการสอนด้านนี้อย่างแท้จริง จึงยากที่จะให้ผู้เรียน
 เข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของวิชากฎหมาย

ผลการวิจัยพบว่า เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณสมบัติที่นักเรียนวิชา
 กฎหมายควรมีนั้น ความคิดเห็นของอาจารย์โรงเรียนรัฐบาลและอาจารย์โรงเรียนราษฎร์
 แตกต่างกัน กล่าวคือ อาจารย์โรงเรียนรัฐบาลเห็นว่าผู้เรียนควรมีคุณสมบัติในการ
 ค้นคว้า ส่วนอาจารย์โรงเรียนราษฎร์เห็นว่าผู้เรียนควรมีคุณสมบัติในการจดจำ ทั้งนี้
 อาจเป็นเพราะอาจารย์โรงเรียนรัฐบาลที่ประสบการณ์การสอนมากกว่า ทำให้มองเห็นว่า
 ประโยชน์ของการเรียนการสอนที่นักเรียนควรได้รับโดยการค้นคว้ามากกว่าการเรียนเพื่อ
 จดจำ เพราะจุดหมายของการเรียนวิชากฎหมายคือการเรียนรู้ด้วยการวิเคราะห์ปัญหา
 เพื่อใหญ่ถึงเหตุการณ์มิใช่เพียงถ้อยคำ การเรียนกฎหมายยังมุ่งให้นักเรียนเกิดความคิด
 คิกรวมยอดทางกฎหมาย โดยการเรียนรู้แบบคิดวิเคราะห์ ซึ่งการเรียนด้วยการจดจำ
 แต่เพียงด้านเดียว จะไม่ให้คุณค่าแก่การเรียนวิชากฎหมายดังกล่าวข้างต้น และโดย

Paul A. Freund. "Law in the School: Goals and Methods,"
Social Education, p. 365.

ลักษณะธรรมชาติของการเรียนรู้ เราจะเลือกจำเฉพาะสิ่งที่มีความหมาย อย่างไรก็ตาม ทั้งอาจารย์และนักเรียนต่างก็ยอมรับว่าสภาพเป็นจริงนักเรียนวิชากฎหมายมีคุณสมบัติเฉพาะ การจดจำมากที่สุด ซึ่งเป็นเพราะจะอาจารย์ผู้สอนวิชากฎหมาย เน้นการฝึกฝนด้านความรู้ความ จ्ञามากเกินไป ทำให้ให้นักเรียนขาดการฝึกการคิดการวิเคราะห์และการนำวิชากฎหมายไป ประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการวิจัยพบว่านักเรียนส่วนใหญ่หาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับวิชากฎหมายระดับ ปานกลาง แต่เป็นที่สังเกตได้ว่านักเรียนโรงเรียนราษฎรส่วนใหญ่สนใจหาความรู้เพิ่มเติม มากกว่านักเรียนโรงเรียนรัฐบาล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนโรงเรียนรัฐบาลส่วนใหญ่ใช้ ห้องสมุดเป็นแหล่งขายส่ง เสริมและแหล่งความรู้เพิ่มเติมของนักเรียนส่วนใหญ่คือวิทยุ โทรทัศน์ ซึ่งเป็นวิธีการหาความรู้เพิ่มเติมที่สำคัญสำหรับนักเรียน ดังที่กิบสัน (Gibson) ได้เคยกล่าวไว้ว่า นอกจากบ้าน โรงเรียน เพื่อน ๆ และชุมชนก็มีส่วนที่จะช่วยปลูกฝัง ทัศนคติ ความรู้ ความเข้าใจและฝึกฝนเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองที่แก่แก่ได้ และโดยเฉพาะ อย่างยิ่งการสื่อสารมวลชนมีบทบาทสำคัญมาก เพราะการสื่อสารมวลชนในปัจจุบันมีความ กว้างขวางและมีประสิทธิภาพมากในด้านการถ่ายทอดข่าวและวิทยาการสมัยใหม่ ทั้งยังมีวิธีการ ที่ถูกต้องความสนใจของชนทุกชั้นให้สนใจต่อข่าวความเคลื่อนไหวใหม่ ๆ โดยผ่านทางสิ่ง ที่พิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์และภาพยนตร์ ดังนั้น เด็กจึงมีโลกทัศน์กว้างขวางขึ้น ซึ่ง จะเป็นสิ่งที่มีผลในการพัฒนามโนทัศน์ในด้านต่าง ๆ ของเด็กและโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้าน ความเป็นพลเมืองดี

John S. Gibson. "Needed: A Revolution in Civic Education,"

The Bullentin of the National Association of Secondary Principle

(May 1969), p. 53

ผลการวิจัยพบว่า เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของอาจารย์โรงเรียนรัฐบาล และอาจารย์โรงเรียนราษฎร์ กับความเห็นของอาจารย์และของนักเรียนแต่ละกลุ่มตามมีความเห็นคล้ายในระดับมาก เช่น เกี่ยวกันในข้อที่ว่า นักเรียนให้ความสนใจและเห็นความสำคัญของวิชากฎหมาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะวิชากฎหมายเป็นวิชาหนึ่งในวิชาต่าง ๆ ที่ได้จากโรงเรียนพาณิชยการ ซึ่งนำไปประกอบอาชีพได้ ซึ่งตรงกับผลการวิจัยของ วีรวรรณ หงส์วิลาส^๑ พบว่านักเรียนพาณิชยการส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาที่เรียน และคิดว่าวิชาอาชีพที่ได้รับจากโรงเรียนนี้สามารถนำไปประกอบอาชีพในอนาคตได้มากหรือเป็นความรู้พื้นฐานที่นำไปศึกษาต่อได้ นับว่าเป็นสิ่งที่ดีที่จะเป็นแนวทางปรับปรุงการเรียนการสอนวิชากฎหมายในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพได้ง่ายขึ้น

ในเรื่อง เนื้อหาและหลักสูตรผลการวิจัยพบว่า อาจารย์และนักเรียนส่วนใหญ่มีความเห็นว่า เนื้อหาวิชากฎหมายมีประโยชน์และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ แต่หลักสูตรที่กำหนดไม่สัมพันธ์กับชั่วโมงการเรียนการสอนและเนื้อหาที่กำหนดก็กว้างละเอียดเกินไป ทั้งยังใช้ภาษาที่เข้าใจยาก มีบางเรื่องที่อาจารย์และนักเรียนต้องการให้เพิ่มเติมคือกฎหมายอาญา ซึ่งก็เป็นสิ่งที่น่าสนับสนุน เพราะในการประกอบธุรกิจจะมีโอกาสไปข้องเกี่ยวกับเรื่องทางอาญามากอยู่ไม่น้อย และก็เป็นเรื่องที่จะต้องรู้เพื่อการดำรงชีวิตของแต่ละคนด้วย

ในเรื่องแบบเรียนวิชากฎหมาย ผลการวิจัยพบว่า เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของอาจารย์โรงเรียนรัฐบาลกับอาจารย์โรงเรียนราษฎร์ และความคิดเห็นของอาจารย์กับของนักเรียนแต่ละกลุ่มมีความเห็นเช่นเดียวกันว่า แบบเรียนควรมีกรณีตัวอย่างประกอบ

^๑วีรวรรณ หงส์วิลาส. "เหตุที่นักเรียนเลือกเข้าเรียนในโรงเรียนพาณิชยการ" (วิทยานิพนธ์ปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๐๖).

ในแบบเรียนทุกหัวข้อ แต่แบบเรียนที่ใช้อยู่ขณะนี้ ส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีตัวอย่างประกอบ ไม่มีข้อ เสนอแนะและแบบฝึกหัด คำถามท้ายบทก็ยังไม่เหมาะสมและเพียงพอที่จะใช้ฝึกฝนความรู้วิชากฎหมาย แต่มีข้อดีที่ว่า อาจารย์ทั้งโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์ ส่วนใหญ่ได้มีส่วนในการสร้างแบบเรียนด้วยตนเอง และเพื่อนร่วมงาน ซึ่งมีผลทำให้อาจารย์ส่วนใหญ่ เปลี่ยนแบบเรียนที่ใช้ทุกปี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้มีส่วนสร้างบทเรียนยอมรับจนถึงจุดบกพร่องของแบบเรียน จึงทำให้ต้องมีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงแบบเรียนให้เหมาะสมกับความต้องการทุกปี ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน แต่พบว่าอาจารย์และนักเรียน เห็นว่าแบบเรียนวิชากฎหมายใช้ภาษาที่ยาก ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นสอดคล้องกับผลวิจัยของหอมหวล มีเกิด^๑ ที่กล่าวถึงลักษณะแบบเรียนที่ครูและนักเรียนต้องการว่าลักษณะหนังสือแบบเรียนที่ดีควรใช้ภาษาที่รัดกุมชัดเจน ควรเพิ่มเติมรายละเอียดของแบบเรียนให้สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน

ในเรื่อง เทคนิควิธีสอน ผลการวิจัยพบว่าอาจารย์คิดว่าควรสอนแบบบรรยาย แต่นักเรียนคิดว่าควรสอนแบบแก้ปัญหา และตามสภาพความเป็นจริงอาจารย์ส่วนใหญ่ใช้วิธีสอนแบบบรรยายมากกว่าวิธีอื่น และใช้หนังสือแบบเรียนเป็นหลัก และครูไม่ค่อยเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นในเวลาสอน ซึ่งอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ นักเรียนไม่สนใจวิชานี้มากเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพูลสุข เรื่องไทย^๒ ที่พบว่าส่วนใหญ่ครูสั่งนักศึกษาใช้การสอนแบบบรรยายมากกว่าวิธีอื่น นักเรียนยังไม่มีโอกาส

^๑หอมหวล มีเกิด. "ความคิดเห็นเกี่ยวกับแบบเรียนวิชาหน้าที่พลเมืองในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย," (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๓)

^๒พูลสุข เรื่องไทย. "การสอนวิชาหน้าที่พลเมืองในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๕)

แสดงความคิดเห็นและแก้ปัญหา และตรงกับผลการวิจัยของคลุโบก เอ เชลเดน^๑ (Clubok A. Sheldon) ในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งพบว่าอาจารย์ส่วนใหญ่ไม่ได้ใช้เทคนิคและวิธีสอนที่จะสนับสนุนให้เกิดความคิดอย่างมีเหตุผลและฟอด เอฟรันด์^๒ (Paul A. Freund) ยังได้แนะนำถึงวิธีการเรียนวิชากฎหมายในโรงเรียนมัธยมว่าต้องจัดให้นักเรียนมีส่วนร่วมในขบวนการต่าง ๆ ทางกฎหมายในการปฏิบัติจริง หรือการจำลองเหตุการณ์ หรือบทบาทสมมติขึ้น ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในขบวนการตั้งกฎเกณฑ์ และการแก้ปัญหาค้าง ๆ ซึ่งผู้บริหารการศึกษาน่าจะให้ความสนใจวิธีการสอนแบบนี้บ้าง เพราะเป็นวิธีการสอนที่ส่งเสริมความคิดอย่างมีเหตุผล (Critical Thinking) และฝึกทักษะในการค้นคว้าแก่นักเรียน ผลการวิจัยพบว่านักเรียนส่วนใหญ่ต้องการให้สอนแบบนำเอาเหตุการณ์จริงประยุกต์เป็นตัวอย่างประกอบการสอน เพราะการยกตัวอย่างอธิบายประกอบการสอน เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง ให้นักเรียนสนใจ เข้าใจและไม่เกิดการเบื่อหน่าย อาจารย์ต้องสามารถถ่ายทอดความรู้ให้นักเรียนได้โดยแจ่มชัด ไม่คลุมเคลือ ต้องมีวาทศิลป์ในการใช้คำพูด มีการเตรียมการสอนที่ดี มีความเป็นกันเองกับนักเรียนบ้าง โดยเปิดโอกาสให้เด็กซักถามในเรื่องที่สงสัย ซึ่งตรงกับผลวิจัยของณัฐธา นุรักษ์เช^๓ ที่ว่านักเรียนชอบอาจารย์ที่เป็นกันเอง ยกตัวอย่างอธิบายประกอบการสอนเป็นสิ่งจำเป็นทำให้นักเรียนสนใจ เข้าใจและไม่เกิดการเบื่อหน่าย ฉะนั้น อาจารย์วิชากฎหมายต้องพยายามหาเทคนิควิธีสอนที่ดี เพราะวิชากฎหมายมีเทคนิค

^๑ Clubok A. Sheldon. "The Use of Critical Thinking By Twelfth Grade Civic Teachers in the Detroit Public School," Dissertation Abstracts International, 3(March 1970), p.362 - A

^๒ Paul A. Freund. "Law in the School Goals and Methods," p. 365

^๓ ณัฐธา นุรักษ์เช. "ความคิดเห็นของนักเรียนชั้น มศ. ๕ สายอาชีพ โรงเรียนพาณิชยการราชดำเนินที่มีต่อกฎหมายภาษีอากรว่าควยเงินใดบุคคลธรรมดา," หน้า ๓๖

และวิธีสอนที่จะก่อให้เกิดความศรัทธาแยกต่างไปจากวิชาอื่น ๆ ในการที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ดังนั้น จึงจำเป็นที่อาจารย์ผู้สอนจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับเทคนิควิธีสอน โดยเฉพาะ ต้อง เน้นให้นักศึกษารู้จักวิธีการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ พร้อมทั้งเสนอแนะแหล่งความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ เพื่อให้นักศึกษารู้จักแหล่งข้อมูลที่สำคัญ และจำเป็นเพื่อเป็นพื้นฐานหรือประสบการณ์เบื้องต้นในการประยุกต์นำเอาความรู้ไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันต่อไป และควรที่จะเน้นการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิคการสอนแบบวิเคราะห์ปัญหา ซึ่งปอล เอ ฟรังก์ (Paul A. Freund) แนะนำว่า การสอนแบบวิเคราะห์ปัญหานั้นต้องรวมถึงการพิจารณาปัญหาที่เป็นรูปธรรม และพยายามใช้ข้อมูลที่มีอยู่จากประสบการณ์ของนักเรียนด้วย ทั้งนี้ เพื่อ เป็นการ เตรียมนักศึกษาวิชากฎหมายให้มีประสบการณ์ในการวิเคราะห์ปัญหากฎหมายที่จะได้พบหลังจากการศึกษาและไปประกอบอาชีพ เพื่อให้มีการฝึกทักษะเบื้องต้นที่จำเป็นบางอย่าง เช่นการตั้งคำถาม การซักประเด็น ซึ่งจะมีส่วนช่วยให้นักศึกษาได้มีประสบการณ์ตรงก่อนที่จะออกไปทำงาน

ในเรื่องกิจกรรมการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่าเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของอาจารย์โรงเรียนรัฐบาลและอาจารย์โรงเรียนราษฎร์ และความเห็นของอาจารย์และของนักเรียนแต่ละกลุ่ม ต่างมีความเห็นเช่นเดียวกันว่า การจัดกิจกรรมต้องให้สัมพันธ์กับเนื้อหาแต่ละบท และการเรียนการสอนวิชากฎหมาย จำเป็นต้องให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดกิจกรรม

ในเรื่องการวัดและประเมินผล ผลการวิจัยพบว่าเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของอาจารย์และของนักเรียนแต่ละกลุ่มมีความเห็นตรงกันว่า ความมุ่งหมายของการวัดและการประเมินผลควรมีจุดหมาย เพื่อการนำมาปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น อาจารย์และนักเรียนเห็นว่าการประเมินผลควยแบบสอบถาม

° Paul A. Freund. "Law in the School Goals and Methods,"

ซึ่งสภาพความเป็นจริงพบว่าอาจารย์โรงเรียนมัธยมร้อยละ ๑๐๐ ใช้การ
 วัดผลโดยการใช้ข้อสอบแบบข้อเขียนแต่เพียงวิธีเดียว ส่วนอาจารย์โรงเรียนราษฎร์
 ยังกู้ใช้วิธีสอบแบบปากเปล่า และให้ทำรายงานส่งด้วย ซึ่งการวัดผลหลาย ๆ วิธีจะทำให้
 ให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ได้ดีกว่าการวัดผลเพียง
 วิธีเดียว แต่การวัดและประเมินผลวิชากฎหมายมีปัญหาที่คำถามในเรื่องแบบทดสอบไม่
 ชัดเจน และมีปัญหาการทุจริตในห้องสอบ ซึ่งเป็นการไม่ช่วยสนับสนุนการพัฒนาโน้ตค้น
 การ เป็นผล เมืองดี ตามความมุ่งหมายของการเรียนวิชากฎหมาย

เด็กในวัยนี้ส่วนใหญ่จะใช้เวลาอยู่ในโรงเรียนมากกว่าที่บ้าน ดังนั้น มโนทัศน์
 ในเรื่องต่าง ๆ ของเด็ก รวมทั้งเรื่องเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีจึงน่าจะได้รับอิทธิพล
 มาจากการศึกษาและประสบการณ์ในโรงเรียนมากกว่า เพราะการศึกษาในโรงเรียน
 เป็นสิ่งสำคัญที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ค่านิยมและแนวความคิดความเชื่อของ
 บุคคลตั้งแต่บลิว ซี แบ็กลีย์ (W.C. Bagley) ได้กล่าวไว้ว่า ประสบการณ์
 ทางการศึกษาสามารถพัฒนาความสามารถ ทัศนคติและรูปแบบพฤติกรรมอื่น ๆ ซึ่งมี
 คุณค่าทางบวกต่อสังคม การวัดผลและประเมินผลนักเรียนมีทั้งทางค่านิยมและปฏิบัติ
 และมีการวัดหลาย ๆ ครั้งด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อที่จะให้เห็นถึงพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลง
 กล่าวคือนอกจากจะใช้ข้อทดสอบแล้ว ควรจะวัดและประเมินผลการเรียนด้วยการจัด
 กิจกรรมต่าง ๆ เช่นการประเมินผลจากการให้นักเรียนค้นคว้า การทำรายงานและ
 การจัดกลุ่มอภิปราย

ในเรื่องสื่อการสอน ผลการวิจัยพบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ขาดอุปกรณ์และสื่อ
 การสอนแต่เท่าที่โรงเรียนพอมีนั่น อาจารย์และนักเรียนมีความเห็นวบริการต่าง ๆ
 เกี่ยวกับการใช้สื่อการสอนวิชากฎหมายของโรงเรียนเป็นไปด้วยดี แต่อาจารย์และ
 นักเรียนก็ต้องการให้โรงเรียนจัดวัสดุอุปกรณ์ให้มากกว่าที่เป็นอยู่ปัจจุบัน ซึ่งตรงกับ

ผลวิจัยของรัฐบาล นุรักษ์เซ ที่พบว่าโรงเรียนไม่มีอุปกรณ์และสื่อการสอนเพียงพอ กับจำนวนนักเรียนทั้งที่การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพนั้น จำต้องอาศัย สื่อการสอน เช่าช่วยเหลืออย่างมาก อาจารย์ของรู้จักผลิตอุปกรณ์การสอนขึ้นใช้เอง แบบง่าย ประหยัด ราคาถูก ตลอดจนใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นนั้นมาดัดแปลงให้เป็น อุปกรณ์การสอนขึ้น นอกจากนี้แล้ว ยังต้องรู้จักใช้อุปกรณ์การสอนที่มีอยู่ในโรงเรียนหรือ ท้องถิ่นนั้น ๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์เท่าที่จะสามารถทำได้ แต่ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์ไม่ค่อยได้ผลิตสื่อการเรียนการสอนด้วยตนเอง ทั้งที่อาจารย์และนักเรียนก็ ต้องการให้นำสื่อการสอนมาใช้ทุกชั่วโมงที่สอนวิชากฎหมาย แต่ยังเป็นสิ่งตีที่ผลการ วิจัยพบว่า อาจารย์ส่วนใหญ่ได้ใช้สื่อการสอนบ้าง และส่วนใหญ่จะใช้หนังสือพิมพ์และ เอกสารต่าง ๆ และพบว่าอาจารย์โรงเรียนรัฐบาลใช้สื่อการสอนประเภทนี้มากกว่า อาจารย์โรงเรียนราษฎร์ แม้ว่าโรงเรียนส่วนใหญ่มีห้องสมุดแต่ไม่ได้จัดหนังสือ ประกอบการเรียนวิชากฎหมาย วารสารกฎหมายหรือมุมหนังสือกฎหมาย เอาไว้

ในเรื่องกิจกรรมเสริมหลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็น ของอาจารย์โรงเรียนรัฐบาล และอาจารย์โรงเรียนราษฎร์ กับความคิดเห็นของอาจารย์ และของนักเรียน แต่ละกลุ่มต่างมีความเห็น เช่นเดียวกันว่า ต้องการให้มีการจัดตั้ง มุมมุมวิชากฎหมาย แต่มีปัญหาที่โรงเรียนไม่สนับสนุนให้จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรทาง วิชากฎหมาย ทั้งที่อาจารย์และนักเรียนต่างเห็น เช่นเดียวกันว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนการสอนวิชากฎหมาย แต่การจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตร เป็นสิ่งที่สามารถดำเนินการไปด้วยดีได้ หากผู้บริหารโรงเรียน อาจารย์ และนักเรียนจะขอความร่วมมือจากบุคคลผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้มีส่วน เกี่ยวข้องทางคานกฎหมาย

ณัฐรา นุรักษ์เซ. "ความคิดเห็นของนักเรียนชั้น มศ. ๕ สายอาชีพ โรงเรียนพาณิชย์การราชดำเนินที่มีต่อกฎหมายภาษีอากรว่าควยเงินในบุคคลธรรมดา,"

หรือสถาบันและองค์การต่าง ๆ ที่ให้การสนับสนุนและส่งเสริมวิชากฎหมายทั้งด้านวัสดุ อุปกรณ์และงานงบประมาณอย่างเพียงพอ ตลอดจนจัดระเบียบให้นักเรียนได้จัดกิจกรรม เสริมหลักสูตรใคควยกลุ่มนักเรียนเอง ซึ่งการเรียนวิชากฎหมายในโรงเรียนมัธยม ประเทศสหรัฐอเมริกา ก็ได้เน้นการให้นักเรียนได้ปฏิบัติโดยการ เข้าไปมีส่วนร่วมใน สภาพความเป็นจริง^๑ เช่นการไปรวมในการดำเนินคดีในศาล เป็นต้น

ขอ เสนอแนะ

จากการศึกษา เรื่องการ เรียนการสอนวิชากฎหมายในระดับประกาศนียบัตร วิชาชีพในโรงเรียนมัธยมอาชีวะ เขตกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ

๑. กระทรวงศึกษาธิการควรตั้งวัตถุประสงค์เฉพาะของการ เรียนการสอน วิชากฎหมาย ตลอดจนทำคู่มือครูวิชากฎหมาย และควรวางมาตรฐานกำหนดการใช้แบบ เรียนวิชากฎหมายทั้งในโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์ให้มีมาตรฐานเดียวกัน

๒. กระทรวงศึกษาธิการควรพัฒนาหลักสูตร โดยบรรจุ เนื้อหากฎหมายอาญา เพิ่ม เติมลงในหลักสูตร วิชากฎหมาย โดยคำนึงถึง เรื่องการปฏิบัติในชีวิตจริงที่จะส่งเสริม ความเป็นพล เมืองดี และเป็นการฝึกการใช้ทักษะต่าง ๆ เช่นทักษะการค้นคว้า ทักษะ การคิดอย่างมี เหตุผล

๓. หน่วยงานของกระทรวงศึกษาธิการจึงมีหน้าที่ เกี่ยวกับการควบคุมและ บริหารทั่ว ๆ ไปในโรงเรียนราษฎร์โดยตรง ควรให้ความร่วมมือกับอาจารย์ในการ ช่วยแนะนำเทคนิคการสอนแบบใหม่ ๆ วิธีการใช้และสร้างอุปกรณ์การสอนแบบง่าย ๆ วิธีการ ผลิตตามวัตถุประสงค์แบบใหม่ และช่วย เหลือแนะนำในการทำกิจกรรมที่จะช่วย ให้การเรียนการสอนดีขึ้น

^๑ Edward L. O' Brien and Lee P. Arbertman, "A New Clinical Curriculum: Teaching Practical Law to High School Students," p.570

โรงเรียน

๑. ควรมีโครงการ เพิ่มอาจารย์วิชากฎหมายและพิจารณาถึงคุณภาพและความสำคัญของการ เรียนการสอนวิชากฎหมาย เพราะการสอนวิชากฎหมาย เป็นวิชาที่เกี่ยวกับการฝึกทักษะ ความเป็นพลเมืองดี จะมีผลต่อโรงเรียน อาจารย์ นักเรียนและประเทศชาติด้วย ไม่ใช่ใครสอนก็ได้ หรือสอนอย่างอื่นไม่ได้แล้ว จึงมาวิชานี้ อาจารย์ควรจะเป็นผู้ที่ได้รับการฝึกฝนมาโดยเฉพาะ ฉะนั้น การแก้ปัญหาโดยการจัดการวัสดุสอนให้ตรงกับ ประสิทธิภาพการศึกษา อบรมความสามารถ นอกจากนี้สมควรให้มีการ เพิ่มจำนวนอาจารย์ให้เพียงพอ โดยการส่งอาจารย์เข้ารับการอบรมหรือศึกษาวิชานี้โดยตรง และโรงเรียนอาจแก้ปัญหาค่ายการขอความร่วมมือจากหน่วยงานหรือสถาบัน เกี่ยวกับกฎหมาย เพื่อเชิญ ผู้รู้วิชากฎหมายมาเป็นอาจารย์พิเศษช่วยสอนด้วยจะ เป็นการดี

๒. ควรจะส่งเสริมให้มีแหล่งวิชาในโรงเรียน เช่น ห้องสมุด ห้องวิชาการ หรือมุมหนังสือให้เพียงพอกับความต้องการของครูและนักเรียน และเปิดโอกาสให้ครูและนักเรียนได้ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมโดย样เต็มที่ เพื่อความสัมฤทธิ์ผลของการเรียน การสอนและการ เลือกรหนังสือ ผู้บริหารควรยึดเกณฑ์ที่ตั้งไว้มากกว่าการ ไขว่คว้าของผู้ จำหน่ายหรือสำนักพิมพ์

๓. ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพประจำ ซึ่งมีความรู้แตกทางด้านกฎหมายให้มีความรู้ทางด้านการศึกษา จิตวิทยาการศึกษา วิธีการสอน สื่อการสอน การวัดผลในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ส่งเสริมการศึกษาต่อ การเข้าอบรมสัมมนา การฝึกปฏิบัติการ เป็นต้น

อาจารย์วิชากฎหมาย

๑. ควรมีการ เตรียมการสอนและหาความรู้ เพิ่มเติมเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษา และเทคนิคการสอนวิชากฎหมาย รวมทั้งให้ความ เป็นกันเองกับเด็กบ้างใน เวลาสอน

๒. อาจารย์ผู้สอนวิชากฎหมายต้องอธิบายและชี้แจงให้นักเรียน เข้าใจถึง ลักษณะของการ เรียนหมวดวิชากฎหมาย เพื่อ เป็นแนวทางหรือ เป็นพื้นฐาน เบื้องต้นในการ ที่นักศึกษาจะมีความรู้ล่วงหน้าก่อนการฝึกสอน นักเรียนต้องรู้จักประยุกต์ปรับปรุงคัดแปลง และค้นคว้าเพิ่มเติมในวิชากฎหมาย

๓. ไม่ควรใช้หนังสือแบบเรียนเล่มเดียวเป็นหลักในการสอน นอกจากจะทำให้ได้แนวความคิดที่แคบ เพราะเป็นการแสดงความคิดเห็นเพียงคนเดียวแล้ว ยังทำให้คลาดเคลื่อนได้ ควรใช้หนังสือแบบเรียนหลาย ๆ เล่มประกอบกัน จะทำให้แนวความคิดกว้างขวางออกไป

๔. อาจารย์จะต้อง เป็นคนที่รักการค้นคว้าและติดตาม เหตุการณ์ของสังคมปัจจุบันอยู่เสมอ และนำเหตุการณ์ปัจจุบันมาเสริมในบทเรียน

๕. อาจารย์วิชากฎหมายควรจัดให้นักเรียนมีส่วนร่วมในขบวนการต่าง ๆ ทางกฎหมายในการปฏิบัติจริง หรือการจำลองเหตุการณ์หรือบทบาทที่สมมุติขึ้น ให้ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในขบวนการของการตั้งกฎเกณฑ์อื่น ๆ ด้วย ตลอดจนการแก้ปัญหาต่าง ๆ ควรมีการศึกษาเฉพาะกรณี การอภิปรายและให้นักเรียนเรียนรู้แบบคดีวิเคราะห์ด้วย

๖. อาจารย์ควร เปลี่ยนแปลงวิธีการวัดผลจากเดิม ซึ่ง เน้นด้าน เนื้อหาและความจำ เป็นการวัดผลในเชิงพฤติกรรมของนักเรียนบ้าง การวัดผลและติดตามผลนั้น ควรทำอย่างสม่ำเสมอและใกล้ชิด อีกทั้งอาจารย์ควรนำผลที่ประเมินแล้วแต่ละครั้งไปปรับปรุงการเรียนวิชากฎหมาย และอาจารย์ผู้สอนควร ร่วมกันออกข้อสอบมาตรฐานหลาย ๆ ชุด เพื่อให้นักเรียนได้ทดลองทำ และเป็นแนวทางในการสอนและการวัดผลสำหรับอาจารย์วิชากฎหมายด้วย

๗. อาจารย์ควรส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อสร้างความสนใจของนักเรียนบ้าง จัดการแข่งขันตอบปัญหากฎหมาย

นักเรียน

๑. นักเรียนควรให้ความสนใจและเห็นคุณค่าของวิชากฎหมายว่าเป็นวิชาที่ให้ประโยชน์ สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างแน่นอน ต้องตระหนักว่าการเรียนวิชากฎหมายได้คือนั้น ต้องขึ้นอยู่กับตัวนักเรียนเอาใจใส่ด้วย

๒. การเรียนวิชากฎหมายให้ได้ขึ้นอยู่กับการศึกษาที่วิเคราะห์ปัญหาตัวอย่างทางกฎหมาย จำต้องหมั่นทำแบบฝึกหัดและ เมื่อพบปัญหากฎหมายใดก็ลองนำมาพิจารณาด้วยตนเองหรือปรึกษาอาจารย์วิชากฎหมาย

๓. นักเรียนควรรู้จักรับผิดชอบในการศึกษาเล่าเรียน เพื่อเป็นหลักในการประพฤติตนให้เป็นพลเมืองดีของสังคมในอนาคต

๔. นักเรียนพึงระลึกอยู่เสมอว่า การเรียนโดยใช้หนังสือเพียงเล่มเดียว นั้น จะทำให้ความคิดไม่กว้างขวาง ไม่ทันผู้อื่น และไม่ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน การค้นคว้าเพิ่มเติมจากหนังสืออ่านประกอบอื่น ๆ หรือรับฟังข่าวจากวิทยุ โทรทัศน์ควย และสิ่งสำคัญควรฝึกนิสัยตัวเองให้ เป็นคนที่รักที่จะอ่านหนังสือพิมพ์ อย่างน้อยอ่านวันละ ๓ ฉบับ เพราะจะช่วยเพิ่มประสบการณ์แก่นักเรียนมาก ไม่ว่าจะเป็นการวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ หรือการแก้ปัญหาต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้วิจัยต่อไป

๑. ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบการเรียนการสอนวิชากฎหมายระดับประกาศนียบัตรในโรงเรียนมัธยมศึกษาชี่วะ แผนกพาณิชยกรรมในภาคอื่น ๆ ควย เพื่อนำผลมาเปรียบเทียบกับการวิจัยครั้งนี้ และการปรับปรุงการเรียนการสอนวิชากฎหมายให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๒. ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบการเรียนการสอนวิชากฎหมายระหว่างโรงเรียนราษฎร์ แผนกพาณิชยกรรม ซึ่งมีเป็นจำนวนมากทั่วประเทศ เปรียบเทียบระหว่างภาค เพื่อนำผลมาปรับปรุงการเรียนการสอนวิชากฎหมายให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย